

**UNIVERZA NA PRIMORSKEM
PEDAGOŠKA FAKULTETA**

**DIPLOMSKA NALOGA
KATJA ŽELEZNIK**

KOPER 2015

UNIVERZA NA PRIMORSKEM
PEDAGOŠKA FAKULTETA
Visokošolski strokovni študijski program
prve stopnje Predšolska vzgoja

Diplomska naloga

PES TERAPEVT V RAZVOJNEM ODDELKU

Katja Železnik

Koper 2015

Mentor: doc. dr Božidar Opara

ZAHVALA

Iz vsega srca bi se rada zahvalila nekaterim osebam, ki so bile ključne pri nastajanju mojega diplomskega dela in so mi vztrajno stale ob strani.

Najprej iskrena hvala mojemu mentorju, doc. dr. Božidarju Opari, ki mi je vedno pomagal, svetoval in ob vsakem srečanju s svojo pozitivno energijo polepšal dan in vame vlival dodatno motivacijo, tako za nastajanje tega dela kot za delo z otroci s posebnimi potrebami.

Veliko zahvalo si zaslužijo seveda tri izjemne ženske, ki s svojim delom rišejo nasmehe in spreminjajo ta svet na lepše. Hvala vam: Silva Ferletič, Jean McColinster in Andreja Lenassi. Zelo sem vesela, da sem vas spoznala in imela priložnost sodelovati z vami. Z vašimi kužki ste izjemni terapevtski pari in iskreno sem vam hvaležna za vse nasvete, predvsem pa za izkušnjo, ki sem jo lahko delila z vami. Spremljati vaše krasno delo in biti del njega je bila nepozabna izkušnja. Hvala vam!

Rada bi se zahvalila tudi vrtcu, ki ga zaradi anonimnosti otrok ne bom poimenovala. Hvala, da ste mi omogočili sodelovanje s psi terapevti, kar je bilo ključno za nastanek mojega diplomskega dela. Hvala, ker mi zaupate, in hvala, ker sem lahko del vaše zgodbe.

Zahvala gre tudi vsem staršem otrok, ki so mi zaupali, da smo to »pasjo pravljico« uspešno izpeljali.

Diplomska naloga je nastajala v domačem okolju, navadno v dnevni sobi, ob meni pa je ves čas bila moja psička Dina. Ravno zaradi nje sem spremenila svoje življenje in vse je postalo zelo »pasje« – s tem je bila izbrana tudi tema tega diplomskega dela. A najbolj pomembne osebe so bile ob meni vse življenje: moja družina. Hvala vam, ker ste vedno verjeli vame, me vzpodbujali, me podpirali pri vseh življenjskih odločitvah. Zaradi vas se počutim kot izjemna oseba, ki ljubi svoje življenje in svoje delo. Imam vas neizmerno rada.



IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisana Železnik Katja, študentka visokošolskega strokovnega študijskega programa prve stopnje Predšolska vzgoja,

izjavljam,

da je diplomska naloga z naslovom Pes terapevt v razvojnem oddelku

- rezultat lastnega raziskovalnega dela,
- so rezultati korektno navedeni in
- nisem kršila pravic intelektualne lastnine drugih.

V Kopru, dne

Podpis

IZVLEČEK

V diplomski nalogi je proučevano delo psa terapevta in njegovo vključevanje v razvojni oddelek vrtca. Delo terapevtskega para (pes terapevt in njegov vodnik) ni enostavno, saj je v oddelek zelo težko priti. Za prihodom se namreč skriva mnogo več: usposobljen/šolan, testiran, psihično stabilen, zdravstveno pregledan in negovan pes ter izšolan, skrben vodnik in strokovni delavec, brez katerega terapije ni mogoče izvesti. Strokovni delavec je tisti, ki se za terapijo dogovori in oblikuje pripravo, vodi dejavnost in evalvacijo. Pomembno je, da mora biti tudi strokovni delavec izobražen oz. mora imeti opravljeno izobraževanje za delo s terapevtskim psom.

V teoretičnem delu je proučevano delo v razvojnem oddelku oz. oddelek s prilagojenim programom, naloge in značilnosti terapevtskega psa, vlogo vodnika in vlogo strokovnega delavca. Opisala sem tudi pravilno komunikacijo oz. odnos s psom ter vpliv psa na človeka.

V empiričnem delu je opisano, kako so obiski v našem razvojnem oddelku vrtca dejansko potekali, vključno s pripravami na potek dela in evalvacijo terapije. Opisni so tudi otroci razvojnega oddelka, terapevtski pari in društvo Tačke Pomagačke, s katerimi smo sodelovali.

Ključne besede: pes terapevt, razvojni oddelek, terapija s psom, strokovni delavec, terapevtski par

ABSTRACT

In diploma: Teraphy dog in a group of children with special needs, we have researched the placement and the work of a therapy dog in a kindergarten developmental group of children with special needs. The work of a therapy dog and its handler, in a group of children with special needs, is everything else but an easy task. In a classroom, you may just see an entrance of a dog and its handler, but there is much more to it. What really hides behind every team of a therapy dog and its handler is a qualified, educated, tested, physically stabile, healthy and a taken care of dog. And also, an educated and a caring dog owner and a kindergarten professional. The professional is the person who actually accepts the therapy and prepares the lesson, activities and carries out the evaluation. It is important, that he or she is educated and qualified for therapy dog work.

The theoretical part of diploma consists of different studies of how the work in a group of children with special needs is done. What are the specifics of such groups and what are the tasks and characteristics of a therapy dog and also the role of its handler and the role of the professional. We have also described the importance of communication and the relationship that one has with a dog. And last but not least, the effects that dogs have on human beings are also very important.

The empiric part of my diploma is basically a summary of actual visits of a therapy dog in our developmental group of children with special needs. We have described the lesson plans and the evaluation of the therapy lessons that had been carried out. The children that are in the group, the therapy dogs and their handlers, the professional and the association called Tačke pomagačke are also described. We have been cooperating with all of them.

Keywords: a therapy dog, a developmental group of children with special needs, dog therapy, a professional, a team of a therapy dog and its handler

KAZALO VSEBINE

1	UVOD	1
2	OPREDELITEV POJMOV	2
2.1	<i>Razvojni oddelek</i>	2
2.2	<i>Pes terapevt.....</i>	3
3	TEORETIČNI DEL	5
3.1	<i>Razvojni oddelki kot oblika vzgoje in izobraževanja otrok s posebnimi potrebami</i>	5
3.1.1	<i>Psi pomočniki v pedagoškem procesu</i>	7
3.1.2	<i>Vrste terapij ter njihove prednosti in slabosti</i>	8
3.1.3	<i>Vloga strokovnega delavca pri terapiji s psom.....</i>	9
3.1.4	<i>Komunikacija med psom in človekom in pasja psihologija.....</i>	10
3.1.5	<i>Priprava psa, izvajanje terapije in vloga vodnika</i>	11
4	EMPIRIČNI DEL	12
4.1	<i>Predstavitev skupine otrok s posebnimi potrebami.....</i>	12
4.2	<i>Izbira psa</i>	12
4.3	<i>Tačke Pomagačke</i>	13
4.4	<i>Program s psom pomočnikom</i>	13
5	ZAKLJUČEK IN INTERPRETACIJA.....	42
6	VIRI IN LITERATURA.....	44

KAZALO SLIK

Slika 1: Prvi dotiki psa	17
Slika 2: Pomoč pri dajanju priboljška	18
Slika 3: Pripenjanje povodca	19
Slika 4: Samostojno in pravilno sprehajanje psa, kjer pes sledi otroku	19
Slika 5: Sprostitev in počitek ob psu	20
Slika 6: Ogled slikanice s psi in pogovor.....	21
Slika 7: Igra s karticami, na katerih so slike psov.....	22
Slika 8: Prvi stiki s psom brez dotikov.....	26
Slika 9: Prestop s psom čez ovire.....	27
Slika 10: Hoja s psom po klančini	28
Slika 11: Vaja sodelovanja, pri kateri otroci držijo obroč, skozi katerega gre pes.....	29
Slika 12: Prikaz, kako pes vodnici skoči na hrbet in tam obstoji.....	30
Slika 13: Pes gre prvič čez otroka, pri čemer je otrok nesiguren oz. napet	30
Slika 14: Pes se uleže na otroka, ki je popolnoma sproščen	31
Slika 15: Igra s plišastimi psički	32
Slika 16: Prvi stiki s psom.....	38
Slika 17: Otrok iz nahrbtnika sam vzame košček sestavljanke	39
Slika 18: Otrok ponosno pokaže, da je sestavil sestavljanke psa, ki nas je obiskal	39
Slika 19: Približevanje psu.....	40

1 UVOD

Delo s psi je moj hobi že od nekdaj in namenim mu veliko časa in energije. Ker sem trenutno zaposlena v razvojnem oddelku vrtca, se vsak dan srečujem s precej zahtevnim delom, zato sem začela razmišljati, kako bi lahko pes pomagal otrokom razvojnega oddelka, v katerem delam, in kako psa terapevta v razvojni oddelek sploh vključiti. Tako sem se odločila, da bom v svojem diplomskem delu proučila, kako pes sam po sebi blagodejno vpliva na človeka, kaj pravzaprav počnejo psi terapevti oz. terapevtski pari in kakšna je pri tem vloga strokovnega delavca v razvojnem oddelku. Vsekakor pa me najbolj zanima, kakšni so učinki terapije s psom.

V teoretičnem delu bom predstavila razvojni oddelek kot obliko vzgoje in izobraževanja, psa terapevta, vlogo strokovnega delavca pri izvajanju terapije in vlogo psa vodnika. Nekaj besed bom namenila tudi razumevanju komunikacije med psom in človekom ter različnim vrstam terapij.

Opisani bodo še postopek izbire primerne psa terapevta, otroci iz razvojnega oddelka, Slovensko društvo Tačke Pomagačke in potek celotnega programa terapij, ki smo jih izvajali v oddelku.

2 OPREDELITEV POJMOV

2.1 Razvojni oddelek

Razvojni oddelek uvrščamo v prilagojen program za predšolske otroke, v katerega se vključi otrok, ki ga zaradi njegovih posebnih potreb ni možno vključiti v redni oddelek vrtca (Murgel, 2006).

V prilagojenih programih se lahko prilagajajo vsebina, način izvajanja in organizacija. Vsi otroci, ki so vključeni v ta program, se lahko občasno – preko integracije – vključujejo v redni program za predšolske otroke (Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami, 2011).

V diplomski nalogi bomo uporabljali termin »razvojni oddelek«.

V razvojni oddelek za predšolske otroke s posebnimi potrebami so usmerjeni le tisti otroci s posebnimi potrebami, ki zaradi najtežjih oblik primanjkljajev, ovir oz. motenj, kljub prilagojenemu izvajanju predšolskega programa, le-tega ne bi zmogli opraviti. Zanje so tako starši kot člani komisije za usmerjanje prepričani, da bodo lažje razvili svoja močna področja in sposobnosti do največje možne mere v predšolskem programu, ki je zanje prilagojen glede didaktičnih pristopov, ciljev in vsebin, pa tudi glede normativov in kadrovskih pogojev. Razvojni oddelek za predšolske otroke je namenjen otrokom z zmernimi, težjimi in težkimi motnjami v duševnem razvoju in otrokom, ki imajo poleg omenjenih motenj še druge dodatne motnje. Namenjen je tudi gluhim in naglušnim otrokom, slepim in slabovidnim otrokom, gibalno oviranim otrokom in otrokom z govorno-jezikovnimi motnjami, ki imajo najtežje oblike primanjkljajev, ovir oz. motenj, saj za odpravljanje oz. korekcijo le-teh potrebujejo prilagojen program. Prilagojen program vključuje temeljna vedenja o razvoju predšolskih otrok ter specialno pedagoške oz. defektološke izkušnje pri vzgojno-izobraževalnem delu z otroki s posebnimi potrebami. Le-ta predstavlja okvir za načrtovanje in izvajanje vzgojno-izobraževalnega procesa v oddelku, vrtcu oz. zavodu ter za oblikovanje individualiziranih in individualnih programov vzgoje in izobraževanja. Program se izvaja glede na neposredno odzivanje otrok v oddelku, glede na potek življenja v vrtcu ali zavodu in glede na dogajanje v širšem okolju (Konavec idr., 2006).

Strokovno izhodišče oz. osnova za razvojni oddelek za predšolske otroke s posebnimi potrebami je Kurikulum za vrtce v prilagojenem programu za predšolske otroke, v katerem so vsa poglavja preoblikovana in dopolnjena z vsebinami, ki poudarjajo značilnosti in posebnosti dela z otroki s posebnimi potrebami. V drugem

delu pa so zapisane prilagoditve izvajanja ciljev in primerov dejavnosti Kurikuluma za vrtce, cilji specialno pedagoških dejavnosti in specialno didaktična priporočila za posamezne skupine otrok s posebnimi potrebami.

2.2 Pes terapevt

Večkrat se srečamo z besedo pes terapevt, kar pogosto pa z besedo pes pomočnik. Vedeti moramo, da ta dva pojma nimata istega pomena.

Pes terapevt je pes, ki na različne načine pomaga ljudem. Primarno pomaga čustveno, že s svojo prisotnostjo. Pomaga tudi fizično, saj je odličen motivator za terapijo in naloge samopomoči, dviga moralo, izboljša uporabnikovo samozavest, socialne veščine itd. Beseda »Therapy Dogs Internacional« se je prvič uporabila po letu 1980 v Združenih državah Amerike, in sicer za pse, ki so obiskovali bolnišnice oz. razne zdravstvene objekte. Pred tem je bil vstop psom v stavbe strogo prepovedan. Dovoljenje za vstop so pred letom 1980 imeli le psi »pomočniki« – »Assistent Dog«. To so psi, ki jih ljudje za funkcioniranje nujno potrebujejo; spremljevalni psi za slepe, za epileptike, diabetike itd. (Diamond Davis, 2002).

V diplomskem delu bomo uporabljali termin »pes terapevt«, saj bodo v praktičnem delu ti psi prisotni v naši vrtčevski skupini.

Dejstvo je, da za terapijo ni primeren vsak pes, vendar pa to ni pogojeno s pasmo, spolom in velikostjo psa. Najbolj pomemben je značaj oz. karakter psa. Pes, ki bo vključen v terapijo s pomočjo živali, mora biti pred opravljanjem terapije testiran, in sicer na treh področjih. Biti mora veterinarsko pregledan, pri čemer veterinar zagotovi, da pes nima ne notranjih ne zunanjih zajedalcev, da je redno cepljen, da je razglisten itd. (Marinšek, 2007).

Drugi del testiranja obsega preizkus pasjega temperamenta in stopnjo treniranosti psa. Iličeva v svoji knjigi *Terapija s pomočjo živali – kaj je to in kako jo lahko uporabimo* navaja:

»Pes, primeren za terapijo mora biti stabilna in v sebi umirjena osebnost, kar pa seveda ne pomeni, da ta pes ne sme biti igriv in razposajen. Biti mora vodljiv, poslušen, zaupljiv in naklonjen vsem ljudem, ne samo tistim, ki jih pozna. Gneče, nenadnih in sumljivih gibov in zvokov ne sme doživljati kot grožnjo, ne sme se bati raznoraznih medicinskih pripomočkov, s katerimi bo izvajal razne vaje (bergle, rolor, invalidski voziček itd.). Prav tako ga ne smejo motiti ali od dela odvrniti različne površine ali višine (na mizi, postelji, stolu se mora počutiti stabilno in varno). Usposobljen terapevtski pes ima izredno visok tolerančni prag, tako za ljudi kot za

druge živali. Biti mora čist, urejen (skrtačen ...) in veterinarsko pregledan, predvsem pa mora v svojem delu uživati.« (Ilič, 2013, str. 14).

3 TEORETIČNI DEL

V teoretičnem delu bomo proučili, s čim vse moramo biti seznanjeni, preden začnemo z izvajanjem terapije v razvojnem oddelku. Seznanili se bomo s potekom dela v razvojnem oddelku, spoznali možnosti, kako lahko pes terapevt pomaga v pedagoškem procesu nasploh in kakšne oblike terapije oz. pomoči psa sploh poznamo. Seznanili se bomo z vlogo strokovnega delavca pri izvajanju terapije in z osnovami pasje psihologije, ki je nujna za komunikacijo med človekom in psom. Proučili bomo tudi, kako vodnik psa pripravlja na terapije, kako se terapija izvaja in kakšna je dejanska vloga vodnika.

3.1 Razvojni oddelki kot oblika vzgoje in izobraževanja otrok s posebnimi potrebami

V preteklih desetletjih sta modernistična filozofija in teorija vzgoje močno zaznamovali poimenovanje in odnos do otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami, saj so jih poimenovali kot zelo drugačne v svojem razvoju in potrebah. Usmerjeni so bili v slabosti, hibe in nesposobnosti le-teh. Ker so bili ti ljudje drugačni, so potrebovali tudi drugačno vzgojo in izobraževanje ter posebne specialiste. Med letoma 1960 in 1976 so te otroke »kategorizirali« in tako vsakega od njih, glede na primanjkljaj oz. hibo, usmerili v jasno določeno kategorijo prizadetosti. V tem času so nastajali tudi razvojni oddelki. Ko pa so začeli kategorizacijo nadomeščati z »razvrščanjem«, so se nekatere slabosti kategorizacije sicer odpravile, še vedno pa so ostali mnenja, da ta del populacije potrebuje vzgojo in izobraževanje v specializiranih institucijah, kot so razvojni oddelki s specializiranimi strokovnjaki (Opara, 2005).

Razvojni oddelek, kakršnega poznamo danes, se lahko ustanovi na osnovi sistematiziranih ugotovljenih potreb, kjer vodstvo vrtca predlaga občini ustanovitev takšnega oddelka. Pogoj za ustanovitev razvojnega oddelka so trije otroci s posebnimi potrebami.

Razvojni oddelek ali prilagojen program za predšolske otroke je oddelek v splošnem vrtcu, v katerega so vključeni otroci, ki imajo izrazitejšje posebne potrebe in so v smislu vzgoje in izobraževanja zahtevnejši, zato se zanje pripravi poseben kurikulum oz. individualiziran program, saj je kurikulum za predšolske otroke za otroke s posebnimi potrebami prezahteven. V tem programu se otroci usposabljaajo za sodelovanje, samourejanje, različno neverbalno in verbalno komunikacijo, upoštevanje

in razumevanje pravil okolja in ostale različne aktivnosti. Veliko je rehabilitacijskih vsebin, potrebne pa so tudi prilagoditve, tako okolja kot pripomočkov (Opara, 2005).

V razvojni oddelok je lahko vključenih 3–6 otrok s posebnimi potrebami. Program izvajata specialni pedagog in pomočnik. Za te otroke mora vrtec zagotoviti izvajanje ustreznih programov, strokovne delavce in ustrezne specialiste, prostorske in tehnične pogoje ter prilagoditi vse dejavnosti vrtca, ki se izvajajo skupaj z ostalimi otroci vrtca (Krek idr., 2011).

Otroci so v razvojni oddelok vključeni takoj, ko dobijo odločbo o usmeritvi. Postopek usmerjanja se uvede na zahtevo zakonitega zastopnika, predlog za usmeritev pa lahko poda tudi vrtec, a mora starše o tem prej obvestiti (Murgel, 2006). O usmerjanju otrok s posebnimi potrebami odloča na prvi stopnji Zavod Republike Slovenije za šolstvo. Komisija za usmerjanje na podlagi razpoložljive dokumentacije, pri kateri je vključeno tudi poročilo vzgojiteljice, pripravi strokovno mnenje o otroku s posebnimi potrebami. Ob tem mora upoštevati otrokovo doseženo raven razvoja, zmožnost za učenje, doseganje standardov ... Zavod Republike Slovenije za šolstvo dokumentacijo pregleda in jo na ogled pošlje tudi staršem oz. zakonitim zastopnikom otroka. Vzgojno-izobraževalni zavod mora najkasneje v tridesetih dneh po dokončnosti odločbe izdelati individualiziran program za otroka (Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami, 2011).

Individualiziran program ali IP je načrt vzgojno-izobraževalnega in razvojno-rehabilitacijskega dela posameznega otroka. Je osnovno vodilo za vzgojitelja oz. strokovnega delavca in prav tako za starše, saj je program prilagojen potrebam posameznega otroka, zadovoljuje otrokove posebne potrebe in je enako pomemben kot Kurikulum za vrtce. Cilj IP-ja je predvsem razvoj kognitivnih procesov in socialne kompetentnosti pri otroku s posebnimi potrebami (Krek idr., 2011).

V razvojnem oddelku so zelo pomembne prilagoditve. Za otroke in njihove potrebe smo zelo fleksibilni pri časovnem prilagajanju, saj mora imeti otrok možnost, da opravi sam, kar že zmore. Predvidevati je potrebno veliko več časa pri vseh dejavnostih v zvezi s skrbjo zase (hranjenje, umivanje, opravljanje fizioloških potreb ...), pa tudi pri izvajanju vseh drugih dejavnosti, saj otrok praviloma potrebuje več časa, da razume, zazna navodila, opravila, vsebino, pravila igre ...

Poleg prilagoditve časa pa je izjemno pomembna tudi prilagoditev prostora, glede na posebne potrebe otrok. Otrok mora čutiti prostor kot nekaj, kar je namenjeno tudi njemu. Prostor mu mora omogočati, da se v njem vidijo njegova ustvarjalnost in močna

področja. Pomembno je, da je v prostoru tudi kotiček, kjer otroku zagotovimo dovolj osebnega prostora, da ga vrstniki ne vznemirijo preveč. Mnogo otrok se bolje počuti, če se razne dejavnosti izvajajo individualno, za kar se ni potrebno umikati iz oddelka.

Najpomembnejše je, da se vedno obračamo na otroka, ga opazujemo ter dejavnosti prilagajamo glede na njegove potrebe. Dejavnosti, pri katerih je otrok uspešen in samoiniciativen, je smiselno izkoristiti kot izhodišče za izvajanje drugih dejavnosti. Otrok se mora v oddelku in v instituciji sami počutiti sprejetega in varnega. Čutiti mora, da vanj zaupamo in verjamemo, da je sposoben opraviti določene naloge. To mu tudi pokažemo (Čas idr., 2003).

3.1.1 Psi pomočniki v pedagoškem procesu

Pes je v pedagoškem procesu lahko v veliko pomoč. Psi se ponekod po Sloveniji že vključujejo kot pomoč v vrtcih in šolah. Največkrat so psi pomočniki z otrokom z raznimi primanjkljaji na različnih področjih učenja, v vrtcih pa nastopajo tudi kot dodatni motivatorji ali kot pomoč otrokom s posebnimi potrebami.

Znanstveno je dokazano, da psi ne vplivajo pozitivno zgolj na bolnike in otroke s posebnimi potrebami, temveč tudi na zdrave ljudi – otroke, saj psi preusmerijo naše misli od stresnih okoliščin in nas pomirjajo. Navzočnost psa pomembno deluje na fiziološke in psihološke kazalnike stresa. Na Oddelku za zootehniko na Biotehnični fakulteti so ugotovili, da imajo lastniki psov navadno manj težav z visokim krvnim tlakom in da se po druženju s psom pri človeku poveča koncentracija endorfinov, kar povzroča občutek lagodja in dobrega počutja (Mirko, 2009). Že samo sprehajanje psa poveča navezovanje socialnih stikov z neznanimi ljudmi. Že pasji pozdrav, naravno obnašanje, brezpogojna ljubezen vzbudijo v človeku občutek večje vrednosti, boljšega počutja, boljše samopodobe (Wells, 2007). Pes tako ali drugače pritegne pozornost človeka, ki se vsaj za nekaj časa osredotoči na psa. Otroci z učnimi težavami imajo največkrat težave s koncentracijo in pozornostjo. S pomočjo psa lahko dosežemo, da je otrok dlje časa zbran (Diamond Davis, 2002).

Zaključimo lahko, da je pes kot tak v pedagoškem procesu v veliko pomoč, zato bi prisotnost psov v šolah in vrtcih blagodejno vplivala na vse učence in otroke. Pes bi že zaradi prisotnosti same poskrbel za večjo disciplino med poukom, dejavnostmi in odmori, saj bi se otroci veliko ukvarjali z njim, bili bi manj glasni ... Pes bi vplival na boljše medsebojne odnose med učenci/otroki, saj bi ob psu navezovali stike tudi tisti, ki jih sicer ne. Otroci bi bili med samim poukom v šoli ali dejavnostmi v vrtcu bolj umirjeni, bolj motivirani in zato uspešnejši. Ključnega pomena je tudi to, da bi se generacije

otrok bistveno bolj poučile o tem, kakšen je pravilen odnos med psom in človekom. S tem bi v prihodnosti s psi še lepše in bolj učinkovito, predvsem pa bolj ustrezno, sobivali vsi ljudje.

3.1.2 Vrste terapij ter njihove prednosti in slabosti

Ločiti moramo med dvema vrstama terapij s pomočjo psov, in sicer: aktivnost s pomočjo psov in terapija s pomočjo psov.

Pri aktivnosti s pomočjo psov, ki jo poznamo pod kratico AAA (Animal Assisted Activity), gre v prvi vrsti za stik človeka s psom. Izvajajo se aktivnosti, ki jih lahko izvajamo z različnimi uporabniki ali skupinami. Dejavnost je sicer načrtovana, v programu pa ni točno določenega cilja. Gre za obliko druženja, v kateri se nudi možnosti motivacijske, izobraževalne, sprostitvene in terapevtske koristi, ki izboljšujejo kvaliteto življenja. McCulloch (1983, v Marinšek, 2007, str. 136) navaja, da so bistvene značilnosti AAA-ja v tem, da tu specifičnih ciljev zdravljenja, načrtovanih za vsak obisk posebej, ni, da specialistom na tem področju in vodnikom psa ni treba delati podrobnih poročil oz. zapisov ter da je potek obiska spontan in traja tako dolgo, kolikor je v določenem trenutku treba (Marinšek, Tušak, 2007).

Terapija s pomočjo živali ali AAT (Animal Assisted Therapy) pa je zasnovana nekoliko drugače. Avtorja knjige *Človek – žival: zdrava naveza* jo opisujeta z naslednjimi besedami.

»Terapija s pomočjo živali je usmerjena v določen cilj, v katerem je žival, ki ustreza določenim kriterijem, enakovreden udeleženec procesa zdravljenja. Izvajajo jo posebej za to izučeni strokovnjaki. AAT je namenjena pospešenemu izboljšanju človekovega fizičnega, socialnega, čustvenega in miselnega oz. intelektualnega funkcioniranja. AAT se lahko izvaja v različnem okolju, na individualni ali skupinski ravni. Celoten proces je dokumentiran in ovrednoten. Vodnik in terapevt se vnaprej dogovorita za točno določene cilje in za merjenje napredka v doseganju ciljev, kar je najpomembneje. Pri AAT-ju cilje delimo na telesne, mentalne, izobraževalne in motivacijske. Telesne naprej delimo na izboljšanje motoričnih sposobnosti, izboljšanje gibljivosti in izboljšanje ravnotežja. Med mentalne cilje spadajo povečanje verbalne komunikacije med člani skupine, povečanje koncentracije, povečanje samozaupanja, zmanjševanje strahu in občutkov osamljenosti. K izobraževalnim spadajo izboljšanje besednega zaklada, izboljšanje dolgoročnega in kratkoročnega spomina, izboljšanje poznavanja pojmov, kot so velikost, barva itn. Med motivacijske cilje pa spadajo povečevanje želje po

pripadnosti skupini, povečanje stika z drugimi člani skupine ter z osebjem in povečanje aktivnosti.» (Marinšek, Tušak, 2007, str. 140–141).

Če povzamemo, ugotovimo, da so osnovne razlike med AAT-jem in AAA-jem v tem, da AAT izvajajo strokovnjaki kot normalen del svojega poklicnega dela. To so strokovne osebe, ki pa morajo imeti določena znanja o terapiji s pomočjo psov. Terapija in aktivnosti s pomočjo psov so vedno predhodno načrtovane, z razliko, da je AAT usmerjena na določen cilj. Cilj, ki je vedno usmerjen na uporabnika in celoten potek, je dokumentiran in evalviran (Marinšek, Tušak, 2007).

V empiričnem delu bomo zato opisovali terapijo s psom, saj je bila terapija vedno vodena in s točno določenim ciljem. Celoten potek terapije je bil dokumentiran in evalviran.

3.1.3 Vloga strokovnega delavca pri terapiji s psom

Preden strokovni delavec vključi psa v svoj oddenek, mora opraviti izobraževanje za osnove dela s terapevtskim psom. S strani strokovnega delavca se sama dejavnost prične torej veliko pred dejanskim izvajanjem terapije. Pomembno je, da nadrejenim in sodelavcem približamo naravo dela s psi, da načrt dela predstavimo staršem in pridobimo soglasje za delo. Najprej se je potrebno vprašati, kašen cilj želimo z izvajanjem terapije doseči. S tem so seveda povezane tudi težave, ki jih ima uporabnik/otrok.

Sledi izbira terapevtskega para – psa in njegovega vodnika. Ko izbiramo terapevtski par, se moramo zavedati, da bomo s to osebo sodelovali kot tim. Vodniku psa moramo predstaviti ustanovo, varovance le-te in uporabnike, ki bodo v terapijo vključeni. Informacije, ki jih vodnik psa dobi, so za izvajanje terapije zelo pomembne, hkrati pa je potrebno osebne podatke striktno varovati. Otroci navadno nimajo težav in predsodkov glede pasme psa, je pa vseeno zelo pomembno, da se pri vodniku pozanimamo, kaj njegov pes zna, katere vaje ima raje, česa nemara ... Glede na to načrtujemo specifično dejavnost, ki mora biti primerna zmožnosti otrok. Pripravo na dejavnost moramo vedno prej poslati terapevtskemu paru in se o poteku dogajanja z njim pogovoriti. Med samo dejavnostjo ima strokovni delavec nalogo, da vodi dejavnost, pripravi prostor, vzpodbuja uporabnika/otroka in le-temu tudi korektno in predhodno predstavi terapevtski par. Strokovni delavec je usmerjen na uporabnika in ne na psa, saj mora biti pes zbran in uporabniku vedno na voljo. Ob morebitni dodatni vaji se mora strokovni delavec pri vodniku pozanimati, ali pes vajo zna in ali jo bo lahko v tistem trenutku tudi opravil.

Po končani terapiji je strokovni delavec dolžen dati povratno informacijo, kaj je bilo za uporabnika pomembno, kje je bil zaradi psa uspešen, kaj bi lahko izboljšal, kaj v prihodnje pričakuje od psa ... (Izobraževanje Tačke Pomagačke, 2014).

3.1.4 Komunikacija med psom in človekom in pasja psihologija

Zelo pomembno je, da kot vodnik psa in strokovna oseba, ki sprejme psa v učno okolje, poznamo osnove pasje psihologije in pasjega vedenja.

Vsa živa bitja govorimo univerzalni jezik. Tudi ljudje, a se tega na žalost ne zavedamo preveč dobro, saj se že od otroštva dalje učimo, da so besede edini način sporazumevanja. Druge živalske vrste nas seveda še vedno razumejo, čeprav ne vemo, kako bi mi razumeli njih. Berejo nas kot odprto knjigo. Govorimo o govoricni energije, s katero se živali dejansko sporazumevajo med seboj.

Predstavljamo si lahko različne živalske vrste v savani, ki se mirno sprehajajo in pijejo vodo. Toliko različnih vrst in vse se odlično razumejo? Vsaka žival občuti mir, če je v mirnem okolju oz. z drugimi mirnimi živalmi. Ko pa samo ena izmed živali napade, se vse živali počutijo ogrožene in se primerno odzovejo. V nasprotju z ljudmi se živalim ni treba spraševati, kako se počutijo, saj oddajajo in zaznavajo energijo, ki je jezik čustev. Psu ni potrebno nikoli razlagati, ali ste dobre ali slabe volje, saj natančno ve, kako se počutite – tega tudi ne morete prikriti, saj vaša energija ne laže. Seveda pes ne pozna razloga vaše energije, zazna pa, da je ta energija neprimerna. Primerna energija, ki ji živali sledijo, je mirna in odločna energija.

V krdelu volkov, ki so predhodniki psov, je vedno eden od volkov vodja krde. Vodja krde mora biti volk, ki je miren, odločen in zna poskrbeti za svoje krdo, posledično pa krdo sledi svojemu vodji. Ker so psi krdelne živali, potrebujejo v svojem življenju vodjo, saj želijo biti vodeni. Kot mirna in odločna osebnost smo lahko odlični vodja našega psa. Pes nam bo sledil in bo ob naši prisotnosti popolnoma miren.

Poleg govoricne energije pa pes bere tudi našo govoricno telesa. Psi med seboj uporabljajo govoricno telesa, in sicer kot način komuniciranja, ki je naraven odraz energije. Pomembno je, da prepoznamo govoricno telesa našega psa, saj lahko reagiramo, preden postane psu med izvajanjem terapije neprijetno, zaradi česar se tudi neprimerno odzove (Millan, Peltier, 2011).

Tako kot govoricna energija in telesa ima za psa funkcijo jezika tudi vonj. Nos psa je milijonkrat občutljivejši od nosu človeka in ravno to psu zagotavlja dostop do velike mere pomembnih informacij o njegovem okolju in ostalih živalih. V naravi se psi spoznavajo na način, da si ovohavajo zadek, zato je velika verjetnost da bo pes, ki vas

želi spoznati, najprej povohal vaše mednožje. Ko nas pes prvič sreča in ovoha, izve o nas veliko pomembnih informacij – kje smo bili, kaj smo jedli ... Medtem ko nas pes ovohava, ga ne smemo gledati v oči ali se ga dotikati, ampak mu mirno pustimo, da nas obkroži in ovoha. To je edini način, da pes spozna in sprejme v svoje življenje novo osebo, saj osebo ali žival med seboj psi razlikujejo le na podlagi vonja (Millan, Peltier, 2011).

3.1.5 Priprava psa, izvajanje terapije in vloga vodnika

Primarna naloga vodnika, ki izvaja terapijo s svojim psom, je zagotoviti, da se njegov pes dobro počuti in med izvajanjem terapije ni ogrožen, zato je zelo pomembno, da vodnik seznani strokovnega delavca in uporabnike s pravilnim načinom srečevanja s psom in z osnovami pasje psihologije. Med samo terapijo je vodnik pozoren na psa – kako se ta počuti, opazuje njegovo telesno govorico itd.

Pred začetkom same terapije mora vodnik poskrbeti, da kot terapevtski par s svojim psom nudi bogato izbiro vaj, kar pomeni, da psa izšola. Pes mora biti zdravstveno pregledan, negovan (okopan, počesan, s postriženimi kremplji), opremljen s prvo pomočjo, razglisten in zaščiten proti zajedavcem. Pes mora biti primerno opremljen: povodec, ovratnica/oprsnica, voda, priboljški, vodnik pa mora imeti s seboj tudi vse pripomočke, ki jih pes potrebuje za delo. Pred izvajanjem je dobro, da vodnik najprej psu razkaže prostor oz. dovoli, da povoha in s tem spozna prostor ter ostale predmete.

Če se zgodi, da je pes pod stresom, da mu določeni dotiki niso všeč, mora vodnik z izvajanjem terapije nemudoma prekiniti, da ne privede do nezaželenih reakcij psa. Pomembno je, da vodnik ohrani pozitivne misli, je umirjen in sproščen (Ustno izročilo iz izobraževanja Tačke Pomagačke).

4 EMPIRIČNI DEL

Za izvedbo empiričnega dela diplomske naloge smo uporabili psa v vlogi terapevta, zato bomo v nadaljevanju praktično raziskali in analizirali potek dela terapevtskega para v razvojnem oddelku.

4.1 Predstavitev skupine otrok s posebnimi potrebami

V skupini razvojnega oddelka so trije otroci. Otroke bomo zaradi želje anonimnosti nekaterih izmed njih poimenovali otrok 1, otrok 2 in otrok 3.

Pri vseh otrocih je prisotna zmerna motnja v duševnem razvoju. Otrok 1 ne komunicira besedno, veliko pa komunicira z mimiko telesa, s kimanjem, kazanjem različnih predmetov, stvari ... Tudi otrok 2 ne komunicira besedno, odzove se na preprosta navodila, na kompleksnejša pa se odzove, če je voden. Otrok 3 komunicira besedno. Nihče od otrok ni gibalno oviran.

4.2 Izbira psa

Za terapijo s pomočjo psa smo izbrali psa terapevta. Obrnili smo se na Slovensko društvo za terapijo s pomočjo psov Tačke Pomagačke. Med široko paleto različnih psov in vodnikov smo izbrali 3 terapevtske pare s Primorske.

Ker so vsi psi testirani in usposobljeni za delo kot psi terapevti, smo se odločili, da bomo v terapijo v razvojnem oddelku vključili vse tri, saj želimo otrokom ponuditi večkratno srečanje s psi, pri čemer bomo opazovali odzive otrok na vsakega izmed psov.

Prvi terapevtski par sestavljata Silva Ferletič in njena labradorka Kuba. Psička je stara 4 leta, je dolgodlaka in v celoti črne barve.

Drugi terapevtski par sestavljata Jean McCollister in borderski ovčar Bamm Bamm. Pes je živahen, športen, z daljšo rjavo-belo dlako.

Tretji terapevtski par sestavljata Andreja Lenassi in mešanček Pikič, ki ga je gospa pred časom posvojila in mu ponudila lepše življenje, kot ga je imel dotlej. Pikič je manjši kuža, črne barve.

4.3 Tačke Pomagačke

Slovensko društvo za terapijo s pomočjo psov Tačke Pomagačke združuje prostovoljne člane/-ice, ki so skupaj s svojimi psi pripravljeni delati kot prostovoljci. Osnovni cilj društva Tačke Pomagačke, ki je bilo ustanovljeno leta 2007, je pomoč pri rehabilitaciji in izboljšanju počutja otrok, mladostnikov, starostnikov ter oseb s posebnimi potrebami. Društvo je humanitarno, prostovoljno in nepridobitno združenje fizičnih oseb, ki deluje v javnem interesu.

Pari Slovenskega društva za terapijo s pomočjo psov Tačke Pomagačke izvajajo terapevtske storitve v različnih institucijah in ustanovah, med drugim v Univerzitetnem rehabilitacijskem inštitutu Soča, Rehabilitacijskem centru Rakitna, Belem obroču Slovenije, v širšem prostoru domovine pa v številnih zavodih, v katerih so varovanci s psihofizičnimi okvarami, v bolnicah, v domovih za ostarele, v osnovnih in srednjih šolah, v knjižnicah, v vrtcih itd. Znanost spoznava in priznava, da psi znatno pripomorejo k vzdrževanju, ohranjanju in pridobivanju novih spretnosti. Posebej to velja za otroke z motnjami v razvoju in za posameznike po poškodbah, za onkološke bolnike, za oslabele, za paciente z nevrološkimi in degenerativnimi obolenji in druge. Pes v delovnih terapijah nastopa kot soterapevt, ki s svojim blagim, zaupljivim in toplim pogledom ter z mehkim kožuhom spontano ustvari čustveno varno ozračje, uspešno premosti zadrege ob človeški zadržanosti in odločilno pripomore k sprostitvi delovnega ozračja. Psi so odlični motivatorji, ki vzpodbujajo posameznika ali skupino k aktivnemu sodelovanju in so najpomembnejši del terapevtskega procesa.

V Slovenskem društvu Tačke Pomagačke imajo 41 izšolanih in aktivnih terapevtskih parov (vodnik in pes), od tega jih ima 17 R.E.A.D. licenco. Prostovoljci društva opravljajo humanitarno, koristno in plemenito delo, na kar so še posebej ponosni (O nas, 2013).

4.4 Program s psom pomočnikom

Priprava na prvo terapijo

Priprava na izvajanje terapije se je začela že veliko časa pred prvim obiskom psa terapevta v skupini. Sami smo se najprej udeležili strokovnega izobraževanja društva Tačke Pomagačke z naslovom Osnove dela s terapevtskim psom, ki je bilo namenjeno terapevtskim parom in strokovnim delavcem.

Otroke smo začeli postopno pripravljati na način, da smo jim veliko pripovedovali o psih, na sprehodih pa smo opazovali vse mimoidoče pse. Ogledovali smo si njihovo podobo (velikost, barvo ...) in početje. Ugotavljali smo, ali pes leži, sedi, laja, spi, nas gleda ... V tednu pred prvim obiskom psa terapevta smo šli v knjižnico. Tam smo si izposodili knjige ter slikanice o psih in jih prelistali. Seznanili smo se z novo pesmico Tačke pomagačke, ki smo jo otrokom prebirali.

Nekaj dni pred prihodom prvega terapevtskega para (ge. Silve in psičke Kube) smo na pano v igralnico obesili sliko ge. Silve in psičke Kube skupaj ter še dve sliki psičke Kube. Slike smo si z otroci skupaj ogledovali, pripovedovali smo jim, kaj Kuba na slikah počne, ugotavljali smo, kje ima Kuba oči, nos, ušesa ... Povedali smo jim tudi, da bosta Kuba in ga. Silva prišli k nam v igralnico.

Med tem procesom smo začeli z načrtovanjem priprave. S prvo dejavnostjo smo se hoteli osredotočiti na prvi odziv otrok na psa in na spoznavanje psa, njegovih potreb, navad in odnosa človek – pes.

Priprava na vzgojno delo – terapija s psom

Datum: 28. 4. 2014

Srečanje št: 1

Skupina: Miške

Oblika terapije: skupinska

Število otrok: 3

Čas terapije: od 10.00 do 10.30

Strokovna oseba: Katja Železnik

Vodnik psa: Silva Ferletič

Pes: Kuba

Druge osebe: Marija Maruša Maraž, nekdo, ki bo fotografiral

Tema: Spoznajmo psa tako in drugače

Oblike dela: individualna, skupinska

Metode dela: metode razgovora, razlage, poslušanja, opazovanja, demonstracije in praktičnih aktivnosti

Didaktični materiali in pripomočki: blazina, krtača, priboljški, povodec, odeja za psa

Cilji:

Otroci se ob prisotnosti psa sprostijo.

Otroci navežejo stik s psom in vodnico.

Otroci dovolijo psu, da se jim približa.

Otroci psa pobožajo, ga pokrtačijo, držijo povodec in psa peljejo na sprehod.

Otroci prisluhnejo oz. sodelujejo pri aktivnosti s psom.

Otroci izvedejo navodilo, povezano s psom.

Potek srečanja

Uvodni del – spoznavanje s terapevtskim parom

Ob prihodu psa v igralnico otroci sedijo na blazini. Otrokom razložimo, da psu najprej dovolimo, da z ovohavanjem spozna prostor in nas. Ob tem otrokom tudi

predstavimo vodnico Silvo in psičko Kubo, ki so jo otroci preko slik spoznavali že dalj časa.

Glavni del – aktivnosti s psom

Otroke nagovorimo, naj nam pokažejo/povedo, kje je Kuba v prostoru in kje imamo v igralnici sliko Kube.

Pripovedujemo jim (kar smo jim tudi ob slikah že predhodno), da je to kuža, je črne barve, ima oči, nos, ušesa, gobec, v gobcu zobe, 4 tace, kremplje ... Ob pripovedovanju vodnica Silva sodeluje z nami in otrokom to na Kubi pokaže, da si otroci lahko vse to tudi ogledajo. Usmerjamo jih, naj pogledajo, in se trudimo, da so otroci čim bolj motivirani, skoncentrirani in usmerjeni na Kubo.

Omenimo tudi, da ima Kuba po svojem telesu dlako. Povemo jim, da moramo vse kužke krtačiti. Nato nam vodnica Silva pokaže krtačo, s katero krtači Kubo. Otrokom pokaže, kako Kubo krtači, nato pa jih skušamo vzpodbuditi, da bi tudi sami pokrtačili Kubo in s tem navezali prvi telesni stik s psom.

Pred prihodom Kube smo v vrtcu jedli malico. Na ta način navežemo pogovor o prehrani psov. Vodnica Silva nam pokaže pasjo hrano – brikete. Otroci si jih najprej ogledajo in povohajo. Ob tem smo pozorni, da jih ne dajo v usta. Otrokom vodnica pokaže, kako se psu pravilno da priboljšek. Nato otroke nagovorimo, da pokličejo Kubo k sebi in ji dajo priboljšek. Stik s psom pri tej dejavnosti je že bolj intimen, saj pes priboljšek vzame iz roke. Gre za vajo zaupanja, hkrati pa otrok krepi in vzpostavlja edinstven stik s psom.

Zaključni del

V zaključnem delu se bo Kuba po napornem sprehodu ulegla na svojo odejico, otroci pa na blazino. Sledila bo kratka sprostitvena masaža ob umirjeni glasbi.

Kuba nam bo z dvigom tačke pomahala v pozdrav in tudi otroci bodo pomahali Kubi.

Izvajanje in evalvacija prve terapije

Preden opišemo, kako je dejavnost potekala in kakšni so bili odzivi otrok, naj povemo, da otrok 3 ni bil prisoten. Ko sta Kuba in ga. Silva prišli, sta otroka zapustila skupino, da se je lahko pes najprej privadil na vse vonjave in s tem spoznal prostor, vodnica pa si je pripravila stvari. Ko smo šli po otroka v sosednji prostor, smo jima rekli, da imamo obisk. V sobo sta vstopila radovedno, hkrati pa nezaupljivo. Ko je otrok 1 videl psičko Kubo in vodnico Silvo, je takoj stekel do panoja, kjer so bile obešene slike Kube in ge. Silve, in z gibi pokazal, da sta prišli k nam. Otrok 2 se medtem še ni zmenil za terapevtski par. V trenutku, ko je zagledal psa, pa se mu je približal in se ga začel brez zadržkov dotikati. Naj poudarimo, da se je psa dotikal zelo nežno. Roko je psički postavil pred gobec in ko ga je psička polizala, se je nasmejal. Z zunanjo stranjo roke se je dotikal brčic psičke in ob tem izražal znake veselja, poizkušal pa je tudi vtakniti roko v Kubin gobec. Nato nam je vodnica pokazala, kje ima kuba zobe. Začel jo je prijemati za ušesa, za sprednje tačke, največkrat ji je svojo roko pomolil pred gobček.



Slika 1: Prvi dotiki psa

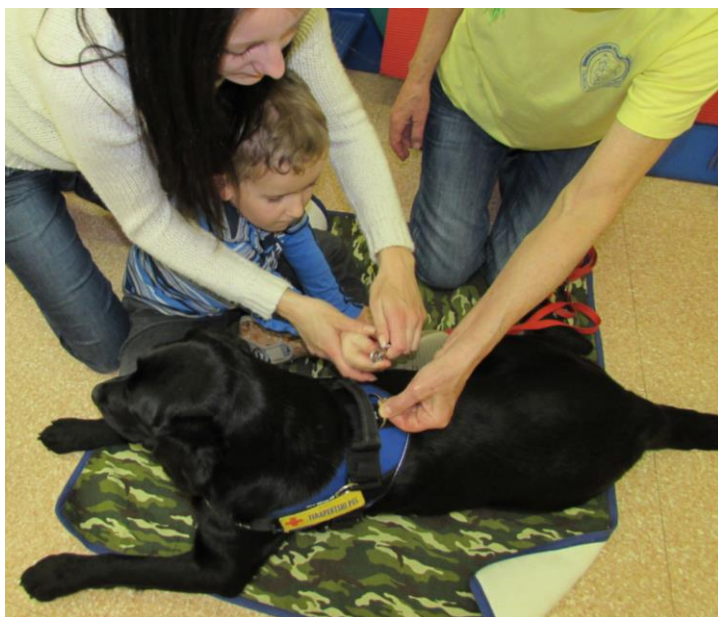
Otrok 1 se medtem še ni dotaknil psa, zato smo mu ponudili razne krtačke, s katerimi se je otrok s pomočjo pripomočka psa dejansko dotaknil. Vseeno pa tega ni zmožal storiti brez krtačke. S krtačke smo nato odstranili vse dlake in ob tem krepili

tudi fino motoriko. Vodnica je otroku dala plišasto igračko, ki jo je otrok skril, nato pa jo je pes našel. Med izvajanjem terapije smo psa večkrat dodali ali pa predčasno končali katero izmed dejavnosti, saj smo se prilagajali počutju otrok in psa. Če sta bila otroka za določeno dejavnost motivirana, smo jo izvajali dalj časa. Pri iskanju skritega predmeta je sodeloval samo otrok 1, zato smo vajo izvedli samo enkrat in raje poizkusili z naslednjo dejavnostjo, kjer sta sodelovala oba otroka. Sledil je pogovor o hranjenju psa. Najprej je vodnica pokazala, kako se psu pravilno da priboljšek, nato pa sta poizkusila še otroka. Otrok 2 je brez težav na svojo dlan položil priboljšek in dovolil psu, da si ga z gobčkom vzame. Oba samem dotiku gobčka in jezika ob dlan se je otrok odzval s hitrim gibom in z nasmeškom. Otrok 1 pa psu priboljška ni želel dati. Če smo ga poizkušali prepričati, se je od psa še bolj oddaljil, zato smo takoj prenehali s prepričevanjem, saj je cilj srečanj s psi ravno ta, da se otrok in pes med seboj povežeta. Priboljšek mu je postavil v posodico in pes ga je iz nje vzel.



Slika 2: Pomoč pri dajanju priboljška

Pogovor smo usmerili v sprehod. Otrokoma smo povedali, da je potrebno psa vsakodnevno sprehajati. Predstavili smo jima povodec, ga pomagali pripeti in jima pokazali, kako se povodec pravilno drži. Otroka sta nato psa sprehodila po igralnici. Bila sta vesela, predvsem pa ponosna, saj sta psa sprehajala čisto sama, pes pa jima je sledil. Po sprehodu smo psu ponudili tudi vodo, sledila pa je umiritvena dejavnost.



Slika 3: Pripenjanje povodca



Slika 4: Samostojno in pravilno sprehajanje psa, kjer pes sledi otroku

Pričakovali smo, da bosta otroka bolj živahna, vendar sta bila že med potekom celotne dejavnosti precej umirjena in izjemno sodelovalna. Velik korak je bil, da je dejavnost (brez umiritve) trajala 30 minut, kar je za otroke res veliko, saj navadno

sodelujejo v dejavnostih, ki trajajo 5 minut, saj postane nato dejavnost zanje že manj zanimiva. Ob Kubi pa sta se otroka resnično umirila in sledila dejavnostim.

Za konec smo v igralnici postavili še blazine, na katere sta se otroka in pes ulegli. Sledila je sprostitvena masaža. Bolj kot masaža sama pa je otroka umiril pes. Kuba je čisto mirno in sproščeno ležala zraven otrok. Otrok 1 je želel ležati čisto ob Kubi in se je dotikati s telesom. Menimo, da bi lahko otroci ob ponavljanju te dejavnosti sčasoma ob prisotnosti psa tudi zaspali, kar bi bilo vsekakor izjemno. S tem bi krepili vez med psom in človekom, postajali bi vse bolj umirjeni že ob sami prisotnosti psa in dobivali bi občutek zaupanja vase in v psa.



Slika 5: Sprostitev in počitek ob psu

Priprava na drugo terapijo

Tudi pri drugi dejavnosti smo pripravili pano s slikami vodnice in psa, ki nas bosta obiskala. Ob slikah smo otrokom pripovedovali o kužku in vodnici. Primerjali smo tudi slike psičke, ki nas je obiskala prvič, in ugotovili, da sta psa po videzu precej drugačna. Prejšnja psička je bila črna, psiček Bamm Bamm, ki nas bo obiskal, pa je rjav in bel in ima precej daljšo dlako. Pogovarjali smo se tudi o tem, kaj psički na slikah počnejo. Psička Kuba je, značilno za labradorko, plavala v vodi, Bamm Bamm pa je na sliki lovil frizbi. Tako smo otrokom tudi povedali, kako se psički igrajo in kaj radi počnejo.



Slika 6: Ogleđ slikanice s psi in pogovor

Otrokom smo izdelali kartice, na katerih so bili različni psi, ki so počeli različne aktivnosti. Pes, ki plava, pes, ki sedi, pes, ki leži, pes, ki teče, pes, ki ima dolgo dlako, pes, ki se spoznava z drugim psom itd. Najprej smo otrokom kartice predstavili in jim povedali, kaj psi na karticah počnejo. Nato smo individualno z vsakim izvajali različne dejavnosti. Z nekaterimi smo sličice samo gledali, drugim smo podajali navodila, naj poiščejo sličico psa, ki teče ... Ko so sličice že dobro poznali, smo poizkusili z igro spomin. Igrali smo se samo odprti spomin, kjer otroci vidijo sličice in poiščejo med seboj dve enaki sliki. Bili smo presenečeni nad odzivom nekaterih otrok. Bili so veliko bolj motivirani za igro, kot smo pričakovali.



Slika 7: Igra s karticami, na katerih so slike psov

Za drugo terapijo smo izbrali čisto drugačno dejavnost, in sicer poligon s psom. Ker smo že v prvi terapiji premagali morebitni strah pred psom in psa dobro spoznali, smo tokrat hoteli preizkusiti čisto nekaj drugečnega. Za to dejavnost smo izbrali psa, ki je tudi v vsakdanjem življenju pravi športnik.

Poligona nismo preizkusili pred terapijo, saj smo hoteli, da je to za otroke čisto nova izkušnja. Preizkusili smo samo posamezne vaje in ugotovili, da so zanje nekatere precej zahtevne. Ker imamo radi izzive, smo želeli preizkusiti, kako bodo otroci to izpeljali ob prisotnosti psa.

Priprava na vzgojno delo – terapija s psom

Datum: 15. 4. 2014

Srečanje št: 2

Skupina: Miške

Oblika terapije: skupinska

Število otrok: 3

Čas terapije: od 10.00 do 10.30

Strokovna oseba: Katja Železnik

Vodnik psa: Jean Mccollister

Pes: Bamm Bamm

Druge osebe: Marija Maruša Maraž, fotograf

Tema: Razgibajmo se s kužkom

Oblike dela: individualna, skupinska

Metode dela: metode razgovora, razlage, poslušanja, opazovanja, demonstracije in praktičnih aktivnosti

Didaktični materiali in pripomočki: tunel, blazine, vzpetina, obroči, palice, stojala za palice, odejica za psa, priboljški, posodica za priboljške

Cilji:

Otroci se ob prisotnosti psa sprostijo.

Otroci navežejo stik s psom in z vodnico.

Otroci dovolijo psu, da se jim približa.

Otroci psa pobožajo.

Otroci prisluhnejo oz. sodelujejo pri aktivnosti s psom.

Otroci med seboj sodelujejo ob pomoči.

Otroci izvedejo navodilo, povezano s psom, oz. posnemajo gibanje psa.

Otroci razvijajo koordinacijo celega telesa, ravnotežje.

Sproščeno izvajanje naravnih oblik gibanja (hoja, tek, skoki, poskoki, valjanje, plazenje itn.).

Potek srečanja

Uvodni del – spoznavanje s terapevtskim parom

Otroci gredo za kratek čas iz igralnice, da se kuža in vodnica pripravita, pes spozna prostor itd.

Ob prihodu otrok v igralnico otroci z našo pomočjo navezujejo stik s psom, ga pobožajo ...

Za uvod nam Bamm Bamm pokaže, kako skoči vodnici na hrbet, nato dovolimo, da pes skoči na hrbet tudi nam. S tem se otroci opogumijo in kdor želi, lahko dovoli, da mu Bamm Bamm položi na hrbet sprednji tački. Gre za vajo zaupanja in navezovanja stika s psom.

Glavni del – aktivnosti s psom

V glavnem delu otrokom povemo, da zna Bamm Bamm veliko stvari in bi nam jih rad pokazal, želi pa si, da tudi mi preizkusimo, če znamo to, kar zna on.

Že predhodno bomo postavili poligon, sestavljen iz palice in držala, ki jo bo pes preskočil, nato pa bodo oviro premagali tudi otroci. Naslednja ovira bo višja. Bamm Bamm jo najprej preskoči, otroci ponovijo, nato se kuža plazi pod oviro in tudi otroci naredijo isto.

Sledi tunel. Pes se na ukaz splazi skozi PVC tunel. Nato otroke vzpodbudimo, da se splazijo še sami. Ker je pri tej vaji možno, da otroci ne bodo hoteli skozi tunel, bomo vajo priredili tako, da gredo otroci na konec tunela s priboljškom, pokličejo Bamm Bamm in ga z našo pomočjo nagradijo.

Sledi slalom. Palice, postavljene na stojala, stojijo pokončno, pes pa hodi okrog njih. To ponovijo tudi otroci. Prvič skozi slalom hodijo, drugič tečejo.

Sledi hoja po vzpetini in skok iz nje, pri zadnji vaji pa so otroci Bamm Bammovi pomočniki. Držijo mu obroč, Bamm Bamm pa gre skozi. Gre za vajo sodelovanja, pri kateri otroci krepijo tudi samozavest, saj so oni tisti, ki omogočijo Bamm Bammu, da vajo opravi.

Ker je kuža vaje zelo dobro opravil, mu otroci dajo priboljške. Ker pri prvem srečanju priboljška niso želeli dati iz roke, poizkušamo otroke vzpodbuditi, da to z našo pomočjo storijo sedaj.

Zaključni del – umiritev s psom

V zaključnem delu se bo Bamm Bamm po napornem sprehodu ulegel na svojo odejo, ki bo na blazini, otroci pa na blazino, ki bo tik ob odejici. Sledila bo kratka sprostitvena masaža ob umirjeni glasbi.

Bamm Bamm nam bo z dvigom tačke pomahal v pozdrav in tudi otroci bodo pomahali Bamm Bammu.

Izvajanje in evalvacija druge terapije

Tudi pri drugi terapiji sta bila prisotna samo otroka 1 in 2. Najprej sta vodnica in pes prišla v igralnico, otroka pa sta medtem šla na kratek sprehod po vrtcu. Poligon smo sami pripravili že prej. Sestavljen je bil iz stožcev, med katerimi so bile palice, ki so jih morali otroci prestopiti. Prva ovira je bila nizka, druga višja. Za ovirami je sledil tunel, nato pa navpično stoječe palice, ki so predstavljale slalom. Za slalomom je bila vzpetina iz blazine, na katero so morali otroci splezati in nato še skočiti iz nje. Na koncu je sledila še vaja sodelovanja, kjer otroci držijo obroč, pes pa gre skozenj. Vodnica se je pripravila in enkrat preizkusila poligon s psom. Ko je bil terapevtski par pripravljen, smo otroka poklicali v igralnico. Otrok 1 je ob prihodu v igralnico zopet stekel k panoju in začel kazati slike vodnice in psa, kar je bila potrditev, da je prepoznal psa iz slike. Najprej smo otrokoma dovolili, da sama pristopita do psa in se pobježje spoznata z njim. Otrok 1 nas je prijel za roke in želel, da gremo do psa skupaj z njim. Najprej se ga ni hotel dotakniti, psa je samo opazoval in se mu vedno bolj približeval. Otrok 2 se medtem še ni zmenil za psa, zato smo šli čez nekaj časa ponj in ga do njega pripeljali. Ko ga je zagledal, ga je začel nežno božati okoli gobčka. Če ga je pes polizal po roki, se je smejal. Nato smo otrokoma povedali, da nam bo Bamm Bamm pokazal, kaj zna. Vodnica ga je vodila po poligonu, kar so kasneje z našo pomočjo poizkusili tudi otroci. Ko smo skupaj premagali poligon, je vsak otrok individualno opravil poligon tako, da je ob tem vodil še psa. Ker je bilo to zanj težje, saj sta morala držati še psa, moramo poudariti, da sta nas zelo pozitivno presenetila.



Slika 8: Prvi stiki s psom brez dotikov

Najprej je poligon opravil otrok 1. Nagovorili smo ga, naj pravilno drži povodec, kar smo se naučili že na prvem srečanju. Potreboval je našo pomoč, nato pa je povodec držal sam. Ko je pričel hoditi, je bil kuža zanj malo prehitel, zato je vodnica psa usmerjala z dodatnim povodcem, kakor je tudi pravilno. Otrok je prvo oviro – hojo čez oviro – odlično opravil. Tudi s hojo čez višjo oviro ni imel večjih težav. Ko je otrok prišel pred tunel, smo ga vprašali, ali želi, da gre skozi tunel najprej Bamm Bamm. Otrok je to res želel. Ko je šel Bamm Bamm v tunel, se je otrok začel smejati in brez vzpodbude je šel v tunel tudi sam. Že tukaj smo lahko opazili veliko razliko, saj otrok 1 po hoji čez poligon ni želel takoj skozi tunel, ampak je potreboval vzpodbudo. Ker je pa tokrat vodil psa in je šel pes pred njim, se je otrok sprostil in pozabil na tesnobo pred odhodom v tunel. Ko je otrok prišel iz tunela, smo mu zopet pomagali pravilno prijeti povodec, psa pa je nato sam peljal do slalomskih ovir. Sami smo hodili pred njim in mu kazali, kje naj gre. Otrok se je sicer vmes ustavil in gledal psa. Nato smo ga malček vzpodbudili in odpravil se je naprej. Ko sta s psom prišla do klančine, smo se postavili za otroka, da smo poskrbeli za varnost, saj je v eni roki držal povodec in tako veliko težje lovil ravnotežje. Ko je prišel na konec klančine, smo mu pomagali, da je stopil iz nje, nato pa je po našem navodilu iz z vzpodbudo z gibom poklical še psa. Sledila je vaja sodelovanja. Oba otroka sta prijela obroč in se usedla oz. pokleknila na tla. Ob pomoči sta držala obroč, vodnica pa je medtem psu dala ukaz, naj počaka v ležečem položaju.

Ko je bil pes poklican, je stekel skozi obroč. Otrok 1 se je takoj začel smejati, spustil obroč in tudi sam zlezel skozenj. Bili smo veseli in presenečeni, saj se otrok sicer velikokrat upira, s pomočjo psa pa je naloge opravil skoraj brez vzpodbude.

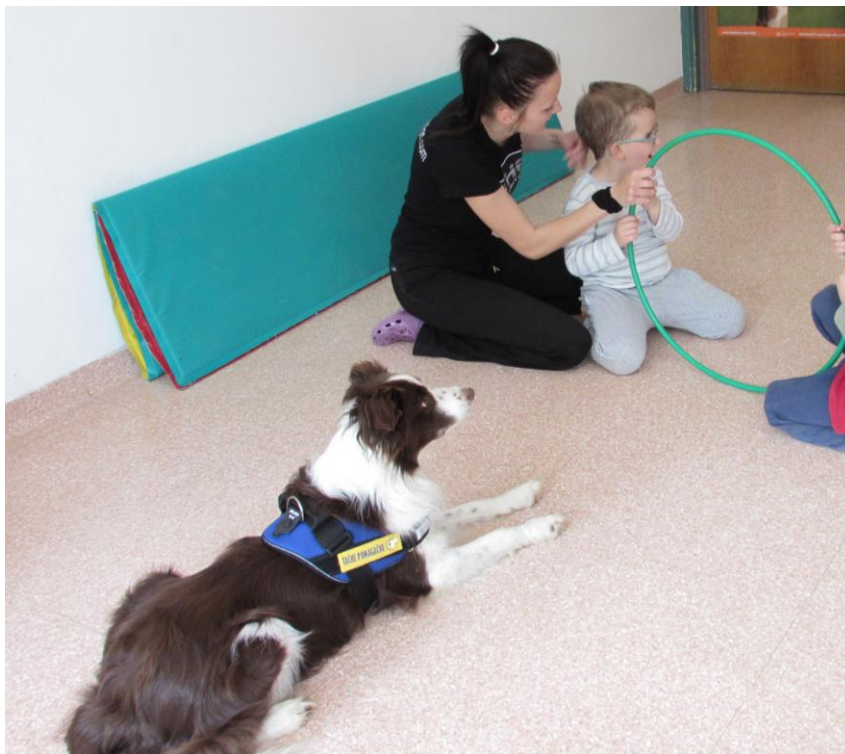


Slika 9: Prestop s psom čez ovire



Slika 10: Hoja s psom po klančini

Nato je bil na vrsti otrok 2, ki tokrat ni kazal želje po sodelovanju. S psom in okolico ni navezoval stika. Ko smo ga povabili k dejavnosti, sprva ni hotel sodelovati, zato je potreboval našo vzpodbudo in pomoč. Pomagali smo mu držati povodec, ga vzpodbujali in mu z dodatnimi navodili in s prikazom vaje pomagali. Prvo oviro je sicer premagal in obe palici prestopil, a medtem ni bil pozoren na psa in ovire. Ko je prišel do tunela, je vodnica ukazala psu, naj gre skozenj. Otrok ga ni pogledal, je pa šel v tunel tudi sam, čeprav se je na sredi le-tega ustavil in tam obsedel. V tunelu se je počutil dobro, saj se je pričel smejati in se nato tudi ulegel. Ko smo ga poklicali, naj pride ven, je prišel, a je takoj stekel na drugi konec sobe. Šli smo ponj in ga zopet usmerili v dejavnost. Pomagali smo mu držati povodec. Sledil je slalom mimo palic. Otrok je tukaj začel gledati psa, nato je nadaljeval sam, po klančini je prišel do vrha in skočil iz nje. Sami smo poskrbela le za varnost, ostalo pa je otrok opravil brez dodatnih navodil. Pri držanju obroča na zadnji točki poligona je otrok potreboval pomoč, sam pa je z veseljem zlezel skozi obroč in nato stekel stran. Menimo, da otrok 2 to vajo zmore opraviti, le da si takrat, kljub prisotnosti psa, tega ni želel. Po opravljeni vaji se je otrok 2 sicer še želel dotikati psa in ga opazovati, ni pa hotel z njim opravljati dejavnosti na poligonu.



Slika 11: Vaja sodelovanja, pri kateri otroci držijo obroč, skozi katerega gre pes

Za zaključno dejavnost/umiritev smo načrtovali umiritev na blazini, pred tem pa smo se z vodnico dogovorili, da bi za dvig motivacije dodali še eno točko, kjer vodnica pokaže, kako ji pes stoji na hrbtu. Otroka smo povabili, da se usedeta ob nas, in vodnica je pokazala točko s psom. Otrok 1 je bil navdušen. Začel je spuščati glasove in kazati na vodnico in psa. Otrok 2 je sicer gledal, a se za njiju ni veliko zmenil. Otrok 1 je pričel kazati nase. Vprašali smo ga, če želi poizkusiti tudi sam, in takoj je pritrdil. Ulegel se je na blazino, vodnica pa mu je hrbet zaščitila s posebno prevleko. Gre za izjemno vajo zaupanja. Pes se uleže na otrokov hrbet, otrok pa mora ostati čisto pri miru in popolnoma zaupati psu, ki se s svojo celotno težo uleže na otroka. Že ko smo otroka pokrili s posebno odejo, je bil malce prestrašen. Ves čas smo mu trdili, da je zelo pogumen, ga vzpodbujali in ga opozarjali, da mora ležati čisto pri miru. Napočil je magičen trenutek. Sami smo bili nad izidom te vaje skeptični. Bali smo se, da se bo otrok prestrašil, čeprav smo se z vodnico prej dogovorili, da bi v takem primeru psa takoj poklicala k sebi. Za začetek je pes na otroka stopil samo s sprednjimi tačkami. Otrok je ostal nepremičen. Ko je pes stopil dol, je otrok vstal, se začel smejati in kazati na psa. Takoj se je nazaj ulegel in želel ponoviti vajo. Tokrat je vodnica psu ukazala, da se na otrokov hrbet uleže. Težko je opisati, kakšne občutke smo doživljali ob

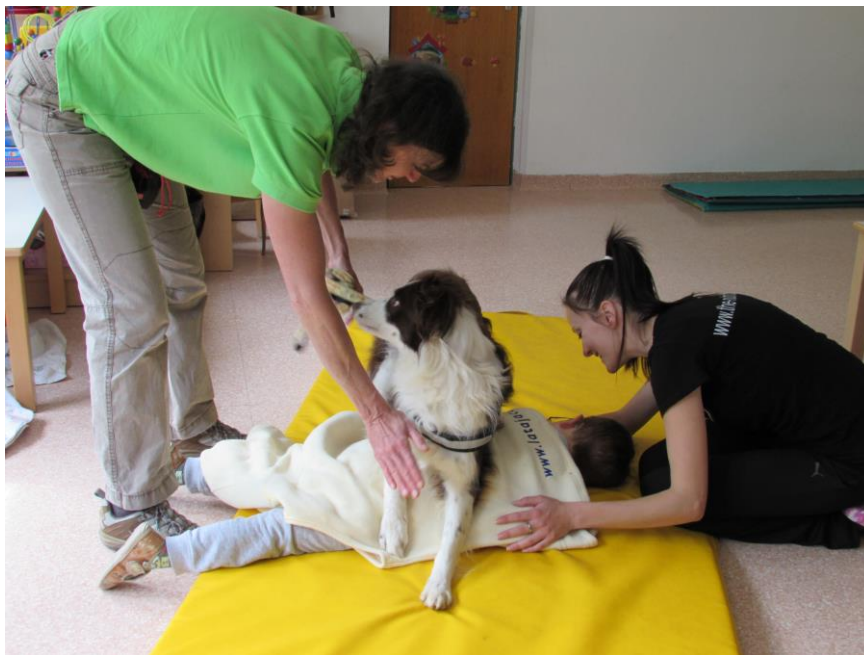
pogledu na to situacijo – od rahlega nezaupanja na začetku ure je namreč otrok prišel do popolnega zaupanja psu. Vsekakor so nas preplavila čustva. Otrok je kazal očitne znake veselja in ugodja. Bil je ponosen in samozavesten. Otrok 2 pri tej aktivnosti ni želel sodelovati, zato ga v to nismo silili.



Slika 12: Prikaz, kako pes vodnici skoči na hrbet in tam obstoji



Slika 13: Pes gre prvič čez otroka, pri čemer je otrok nesiguren oz. napet



Slika 14: Pes se uleže na otroka, ki je popolnoma sproščen

Na koncu smo v igralnici zagrnili zavese, prižgali mirno glasbo in sledil je počitek s psom. Vaja je ostala ista kot pri prvi terapiji, otroka sta se umirila. Predvsem se je umiril otrok 2, ki je z veseljem ležal poleg psa in se ga začel tudi dotikati.

Priprava na tretjo terapijo

Odkar smo se začeli pogovarjati o psih, je pretekel že en mesec, zato je tudi naša igralnica začela spreminjati podobo. Po stenah in panojih je bilo vse več slik psov, naša zbirka knjig in slikanic je postajala vse večja, v igralnico pa smo prinesli tudi veliko plišastih psičkov, s katerimi smo se igrali. Izdelali smo pravo pasjo utico, v kateri smo se igrali mi in psički. Ob vsem tem pa smo se pripravljali na tretji – zadnji obisk – terapevtskega para.



Slika 15: Igra s plišastimi psički

Za zadnji obisk smo si zamislili individualno delo, saj smo lahko na ta način terapijo zares približali in prilagodili potrebam posameznega otroka. Ozrli smo se v prejšnji dve terapiji in ugotovili, da je otrok 1 v obeh izjemno sodeloval, zato smo zanj hoteli nekaj več. Z zadnjo vajo smo želeli dokazati, da je pes tisti, zaradi katerega je bil otrok 1 med terapijo tako uspešen. Hoteli smo vajo, ki je zanj izjemno težka, a jo zaradi visoke motivacije ob psu lažje opravi. Zanj smo zato izdelali puzzle s podobo psička, ki bo prisoten na tretji terapiji. Puzlov pred terapijo nismo preizkusili, saj smo hoteli, da jih na terapiji prvič vidi, saj bo tako zanj vaja še težja. Sestavili smo sledečo pripravo.

Priprava na vzgojno delo – terapija s psom

Datum: 21. 5. 2014

Srečanje št: 3 / otrok 1

Skupina: Miške

Oblika terapije: individualna

Število otrok: 3
vsakega otroka)

Čas terapije: od 10.00 do 11.00 (cca. 15 min za

Strokovna oseba: Katja Železnik

Vodnik psa: Andreja Lenassi

Pes: Pikič

Druge osebe: Marija Maruša Maraž, fotograf

Tema: sestavimo pasje telo

Oblike dela: individualna

Metode dela: metode razgovora, razlage, poslušanja, opazovanja, demonstracije in praktičnih aktivnosti

Didaktični materiali in pripomočki: sestavljanke – pes, pasji nahrbtnik, odejica za psa, blazina

Cilji:

Otrok se ob prisotnosti psa sprosti.

Otrok se ob prisotnosti psa umiri.

Otrok krepi fino motoriko.

Otrok je čimbolj samostojen.

Otrok čim dlje izvaja dejavnost ob prisotnosti psa.

Potek srečanja:

Uvodni del – spoznavanje s terapevtskim parom

Otroci gredo za kratek čas iz igralnice, da se kuža in vodnica pripravita, pes spozna prostor itd.

Ob prihodu otroka v igralnico otrok z našo pomočjo navezuje stik s psom, ga poboža ...

Otroku povemo, da ima Pikič zanj posebno presenečenje, ki je skrito v nahrbtniku. Vodnica Andreja pokaže nahrbtnik in skrivnostni predalček.

Otrok pomaga vodnici, da nahrbtnik da na psa.

Glavni del – aktivnosti s psom

V glavnem delu gremo do mize. Otrok se usede na stol za mizo in k sebi z določenim znakom, ki mu ga pove vodnica, pokliče psa. Pes pride do otroka, otrok pa iz nahrbtnika vzame kos sestavljanke in položi na sliko, ki je ista kot sestavljanika. Poiskati mora isti košček pasjega telesa. Pes gre medtem nazaj na svojo odejico.

Ko pravilno razvrsti košček sestavljanke, zopet pokliče Pikiča. To ponavljamo, dokler sestavljanika ni končana.

Ker je to za otroka zelo zahtevna vaja, ga vmes vzpodbujamo, vseeno pa želimo, da otrok vajo opravi čim bolj samostojno. Otroka vzpodbujamo tudi na način, da si dele telesa ogleda na Pikiču in da bo od Pikiča dobil nagrado.

Ko otrok konča sestavljaniko, pokliče Pikiča, naj pogleda. Ker je Pikiču opravljeno delo zelo všeč, da s tačko otroku »žigec« na roko. Če otrok tega ne želi, pa mu da »žig« oz. odtis svoje tačke na list papirja.

Zaključni del – umiritev s psom

V zaključnem delu poizkušamo otroka umiriti. Ob mirni glasbi skupaj s Pikičem počivata na blazini. Ko smo razmišljali o odzivih otroka 2, smo bili prepričani, da mora biti dejavnost zanj umirjena, saj ga umirjene dejavnosti pomirjajo. Živahna gibalna dejavnost, kot je bila pri drugi terapiji, je otroka še dodatno vznemirila in zato ni bil pripravljen sodelovati. Za oba otroka smo razmišljali o dolgoročnih ciljih, in sicer, kako bi lahko izboljšali njuno funkcioniranje ob obiskih psa. Zato smo se za otroka 2 odločili za dejavnost, ki bi ga umirjala. Zamislili smo si, da je naš dolgoročni cilj ta, da sama prisotnost psa otroka umiri, da se otrok takrat počuti lepo, brez kakršnihkoli prisil. Naredili smo pripravo, ki temelji na umiritvi otroka, poglobljanju odnosa, vzpostavitvi zaupanja, spoštovanja in ljubezni do psa.

Priprava na vzgojno delo – terapija s psom

Datum: 21.5.2014

Srečanje št: 3 / otrok 2

Skupina: Miške

Oblika terapije: individualna

Število otrok: 3

Čas terapije: od 10.00 do 11.00 (cca. 15 min za vsakega otroka)

Strokovna oseba: Katja Železnik

Vodnik psa: Andreja Lenassi

Pes: Pikič

Druge osebe: Marija Maruša Maraž, fotograf

Tema: Kuža me pomiri

Oblike dela: individualna

Metode dela: metode razgovora, razlage, poslušanja, opazovanja, demonstracije in praktičnih aktivnosti

Didaktični materiali in pripomočki: blazina, odejica – kot zaščita za otrokov hrbet

Cilji:

Otrok se ob prisotnosti psa sprosti.

Otrok se ob prisotnosti psa umiri.

Otrok krepi fino motoriko.

Otrok se ob dejavnostih s psom zabava.

Otrok čim dlje izvaja dejavnost ob prisotnosti psa.

Bistvo: Želimo, da otrok čim več časa ostane zbran in se ob prisotnosti psa umiri.

Potek srečanja

Uvodni del – spoznavanje s terapevtskim parom

Otroci gredo za kratek čas iz igralnice, da se kuža in vodnica pripravita, pes spozna prostor itd.

Ob prihodu otroka v igralnico otrok z našo pomočjo navezuje stik s psom, ga poboža ...

Ob božanju poizkušamo otroka čim bolj umiriti in mu vzpodbuditi zanimanje za izvajanje dejavnosti.

Glavni del – aktivnosti s psom

Glavni del se povezuje z uvodnim. Otrok psa še vedno boža. Med glavnim delom je v ozadju neprekinjeno umirjena glasba.

Sledi dejavnost, ko otrok sedi na stolu, pes pa s prednjimi tačkami skoči nanj. Otrok prvič naveže stik s psom na tak način in krepi zaupanje do psa.

V nadaljevanju se otrok uleže s trebuhom na blazino. Sami ga najprej umirimo tako, da mu ponudimo masažo z močnejšimi dotiki, ki otroku zelo prija, pri čemer poizkušamo otroka ohranjati v mirnem stanju. Med masažo vodnica Pikiču ukaže, naj skoči čez otroka tako, da se ga s tačkami ne dotakne. Sledi vaja, pri kateri pes hodi čez otrokov hrbet tako, da otrok začuti dotike psa. Vajo ponavljamo, dokler je otrok umirjen. Če otrok ostane umirjen, vajo nadgradimo tako, da se pes uleže na otrokov hrbet.

V nadaljevanju vodnica prime tačko psa in otroku pokaže pasje kremplje. Otroku nežno »poboža« roko s pasjimi krempljčki, saj otroka navadno tak dotik izredno umiri. Po tej vaji sledi najtežji izziv. Otroka nagovorimo, naj ponudi Pikiču roko, saj ta mu bo dal tačko.

Zaključni del – umiritev s psom

V zaključnem delu otroku ob zanimanju dovolimo, da se psa še dotika, ga boža ali pa z njim »počiva«.

Če bo otrok nemiren, mu dovolimo prosto igro ob prisotnosti psa, saj se je med terapijo odlično odrezal.

Izvajanje in evalvacija tretje terapije (otrok 1)

Ko je otrok 1 vstopil v sobo, kjer sta že bila vodnica in pes, je takoj začel opazovati psa, stekel na blazino, se sezul in ga gledal od blizu. Zopet se psa ni želel dotakniti, zelo rad pa ga je opazoval. Naj poudarimo, da je bil to nov terapijski par, ki ga otrok še ni srečal. Ko si je otrok dodobra ogledal psa, smo mu rekli, da ima pes zanj presenečenje.



Slika 16: Prvi stiki s psom.

Vodnica je psu privezala nahrbtnik, v katerem je bila predhodno izdelana sestavljanke, na kateri je bil pes, ki nas je obiskal. Otroka smo nagovorili, naj pogleda, kaj ima pes v nahrbtniku, a si ni upal. Kazal je na nas, naj pogledamo mi. Pokukali smo noter in iz nahrbtnika izvlekli košček sestavljanke. Otrok jo je položil na sliko, pred tem pa smo se pogovarjali o tem, kaj je na sliki in kaj smo pravzaprav izvlekli iz pasjega nahrbtnika. Ko je prišel pes z nahrbtnikom do njega drugič, smo ga zopet nagovorili, naj vzame naslednji košček. Tokrat je bil otrok že bolj pogumen in košček je izvlekel sam. Vzpodbujali smo ga, naj se potruži in pravilno sestavi koščka skupaj. Ko je pes do njega prišel še enkrat, je otrok sam vstal iz stola, šel do njega in izvlekel košček brez dodatnih navodil. To je nato ponovil, dokler ni sestavil cele sestavljanke.

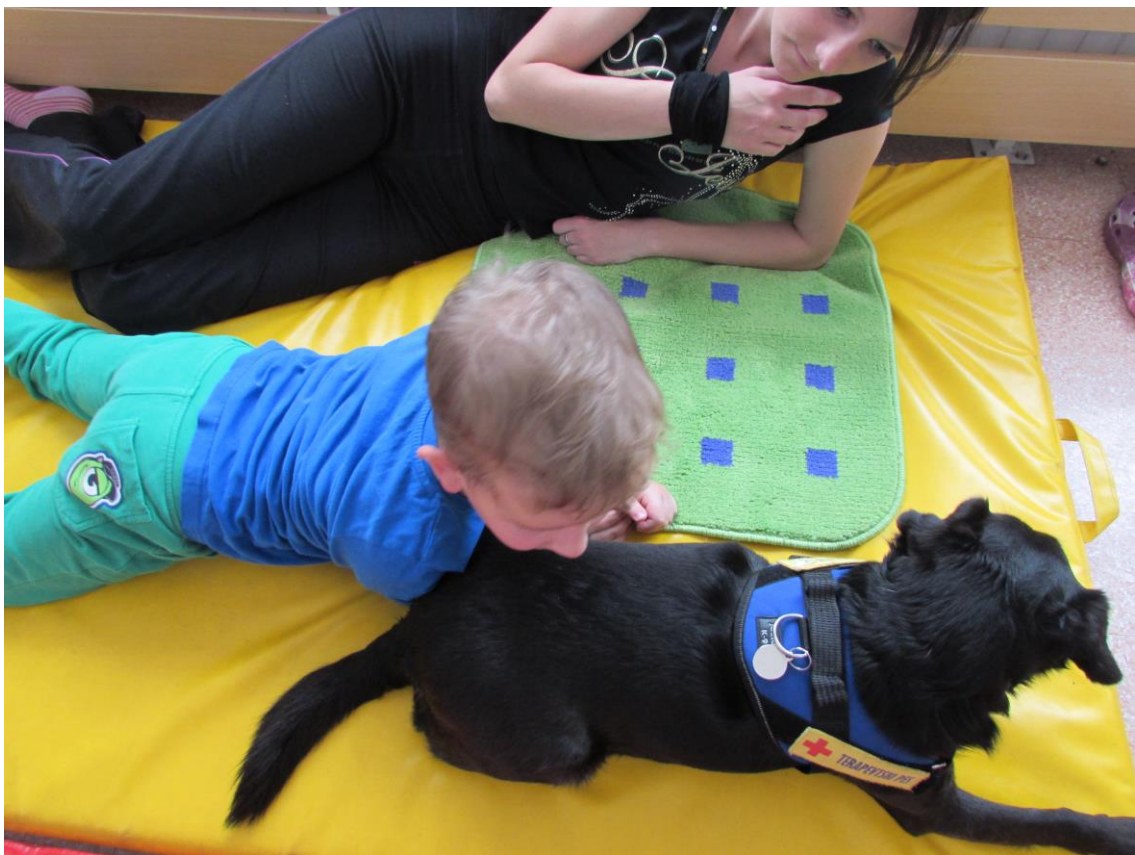


Slika 17: Otrok iz nahrbtnika sam vzame košček sestavljanke



Slika 18: Otrok ponosno pokaže, da je sestavil sestavljanko psa, ki nas je obiskal

Bili smo presenečeni, saj nismo pričakovali, da bo otrok s tako lahkoto sestavil sestavljanke pasjega telesa. Ker pa smo z dejavnostjo končali prej, kot smo pričakovali, je vodnica otroku 1 pokazala, kaj vse ima njen kuža s seboj. Pokazala je različne povodce, krtačke, krpice. Otrok si je izbral krtačko, s katero je pokrtačil psa, nato pa ga je s krpico še pokril. Na koncu je sledil še počitek s psom kot pri predhodnih srečanjih. Otrok 1 se je poizkušal uleči čim bližje psu in se ga začel tudi dotikati. S tem smo tudi izpolnili vse zastavljene cilje, saj nam je bilo pri vseh terapijah najpomembneje to, da pes sam po sebi otroke motivira, da si želijo njegove bližine in dotika.



Slika 19: Približevanje psu

Izvajanje in evalvacija tretje terapije (otrok 2)

Ko je otrok 2 prišel v sobo, kjer ga je že čakala vodnica s psom, je najprej stekel na foteljček, se tam usedel in opazoval okolico. Za terapevtski par se ni zmenil in čeprav ju opazil, do psa ni prišel. Odšli smo do otroka, ga prijeli za roko in ga odpeljali do psa. Ko je prišel bližje, smo dobili občutek, da je zares zaznal prisotnost psa. Takoj, ko je vzpostavil očesni stik z njim, se je nasmejal, se sklonil k psu in mu ponudil roko. Pes ga je povohal in polizal, otrok pa je ob tem doživljal ugodje, ki ga je izražal s smehom in ponovitvami. Otroku smo dovolili, da se psa dotika, dokler želi. Ko smo opazili, da želi stran, smo ga usmerili na stol, kjer je sledila vaja, s katero se otrok in pes še dodatno zbližata. Šlo je za vajo zaupanja, saj je pes s sprednjimi tačkami skočil na otrokove noge. Ob prvem stiku, kjer otrok ne nadzoruje dogajanja, je bilo otroku 2 za trenutek neprijetno, nato pa se je začel dotikati pasjih krempljčkov. Vodnica je psu dvignila tačko in s kremplji nežno pobožala otrokovo roko. Otroku 2 je bilo to izjemno všeč. Želel je vedno več dotikov in sam ponujal roko, da ga je pes lahko s tačko pobožal. Ko smo mu dali navodilo, naj psu ponudi roko, je to storil brez težav. Kasneje smo otroka povabili na blazino, kjer smo ga najprej sami dodatno umirili z masažo. Nato se je poleg otroka 2 ulegel še pes. Otrok 2 se je ob tem samo nasmehnil, še nekaj časa obležal, nato pa je zopet pričel z dotikanjem psa.

5 ZAKLJUČEK IN INTERPRETACIJA

V diplomski nalogi smo hoteli proučiti, kako lahko pes terapevt pomaga otrokom v razvojnem oddelku. Preko analize smo prišli do naslednjih ugotovitev.

Pes že sam po sebi blagodejno vpliva na človeka, saj psi preusmerijo naše misli od stresnih okoliščin in nas pomirjajo. To smo lahko tudi sami opazili pri otrocih, saj so avtomatsko pozornost preusmerili na psa in nezaželena vedenja niso bila izražena v tolikšni meri kot sicer.

Pes terapevt nam pri določenem cilju, ki ga želimo pri otroku krepiti, vsekakor lahko pomaga. Sami smo hoteli pri otrocih psa uporabiti že kot motivatorja in vsekakor smo ta cilj tudi uresničili, saj je vsakokrat, ko je prišel pes v igralnico, dejansko preusmeril pozornost nase. Otroci so ga vedno pogledali ali se celo odpravili do njega, se ga začeli dotikati. Medtem ko so se otroci ukvarjali s psom oz. med samim izvajanjem vseh terapij, smo opazili, da so ob prisotnosti psa manj opazna nezaželjena vedenja. Včasih se otroci upirajo in pri nekaterih dejavnostih ne sodelujejo najraje. Pri nobeni terapiji pa nismo zaznali nikakršnega upiranja. Cilj je bil tudi, da s pomočjo psa otroke umirimo. Nekateri otroci iz naše skupine so namreč precej nemirni, begajo in so precej razdraženi. Ob obisku terapevtskega para smo dejavnosti oblikovali tako, da je vse potekalo precej umirjeno. Želeli smo, da se otroci ob psu počutijo sproščeno, da jih dotik pasjega kožuha, pasjih krempljev, pogled, vonj umirjajo. Ta cilj smo vsekakor dosegli, saj so se otroci odlično odzvali na dražljaje, dejavnosti s psom in s tremi obiski tudi spoznali, da je čas, ko pride pes k nam v sobo, čas umiritve, sprostitve in čas lepih izkušenj.

Poleg naštetih pa je vsekakor cilj tudi ta, da otroci s pomočjo psa terapevta dosegajo cilje, opravljajo naloge, ki so zanje sicer precej težke, saj jih prisotnost psa dodatno motivira. Tudi da cilj smo uresničili, saj so otroci, tako pri poligonu, ki je bil za nekatere precej težak, kot pri sestavljanju, dokazali, da jih vzpodbuda psa (to, da pes pokaže, to, da jim pes prinese določeno stvar ...) res motivira in so za psa pripravljeni storiti več oz. se bolj potruditi.

Skozi diplomsko nalogo smo želeli proučiti tudi, kakšno je pravzaprav delo terapevtskega para (psa terapevta in vodnika) ter strokovnega delavca v razvojnem oddelku. Ugotovili smo, da delo terapevtskega para ni samo prost prihod v razvojni oddelek, saj se priprave začnejo veliko prej, in sicer s sodelovanjem s strokovnim delavcem. Ta mora najprej izdelati načrt oz. želene cilje, ki jih želi s terapijo doseči. Izbere primeren terapevtski par in cilje predstavi vodniku. Vodnik nato svojega psa

pripravi za delo, tako psihično kot fizično, ter poskrbi, da bo pes določene vaje pravilno opravljal. Ključnega pomena je tudi pogovor med vodnikom in strokovnim delavcem. Pogovoriti se morata o tem, kaj zmore pes, kaj zmorejo otroci in česa ne. Dobro je, da ima vodnik psa čim več informacij o uporabnikih, ki bodo udeleženci terapije.

Ko je načrt dodelan, sledi praktična izvedba, med katero je vodnik osredotočen na svojega psa in skrbi za njegovo ugodje oz. ga vodi skozi uro. Strokovni delavec, ki je v tem času osredotočen na uporabnika, je tisti, ki program dejansko vodi, saj se moramo zavedati, da je cilj vedno uporabnik. Zaradi njega izvajamo terapijo, vanj je usmerjena celotna dejavnost. Vedno se moramo prilagajati uporabnikovim željam in potrebam, pri čemer ga nikoli ne silimo v določene stvari, saj želimo, da mu je ob psu lepo, da se ob njem počuti sproščeno in doživlja ugodje.

Zanimali so nas tudi učinki terapije, saj je zelo pomembno, kakšne cilje si zastavimo. Ker je delo psa terapevta že dolgo poznano in ker se terapija s pomočjo psa izvaja zlasti na bolnikih in osebah s posebnimi potrebami, smo želeli v praksi to proučiti tudi sami. Želeli smo, da se otroci ob psu sprostijo, da jim je druženje z njim pozitivna izkušnja, da radi sodelujejo pri terapijah in da jih pes motivira. Prepričali smo se, da je terapija s pomočjo psa za otroke vsekakor pozitivna izkušnja. Otroci so pri vseh terapijah sodelovali in pri vsaki terapiji smo dosegli cilj, ki smo si ga zastavili.

V terapijah vidimo predvsem pozitivne stvari. Sam obisk psa je otroke motiviral za delo, saj so bili med terapijami aktivni in odzivni. Opazili smo, da so bili iz terapije v terapijo bolj sproščeni. Prepričani smo, da bi otroci s terapijami, če bi le-te izvajali dolgoročno (npr. celo leto), izjemno napredovali. Pri otroku 1 smo preizkušali in s pomočjo terapije krepili vsa področja, v nadaljnje pa bi se osredotočili na področja z več primanjkljaji. Vsekakor pa bi izbirali tudi dejavnosti, ki so otroku všeč, da bi se njegov odnos s psom okrepil, na ta način pa bi bili pri doseganju cilja zagotovo še bolj uspešni. Pri otroku 2 smo bili že po treh obiskih prepričani, da bi dolgoročno terapije zanj predstavljale neko umiritev in da bi bila terapija s psom del njegove tedenske rutine, ki bi predstavljala varno točko, lažje in s časom vedno večjo motiviranost za delo.

Dejstvo je, da so otroci, kljub samo trem obiskom, že pokazali veliko zanimanje za delo s psom. Prepričani smo, da bi dolgoročno izvajanje terapij pripomoglo k njihovi zbranosti, motivaciji za delo in nasploh lepšalo njihov vsakdan.

6 VIRI IN LITERATURA

- Čas, M, idr. (2003). Navodila h kurikulumu za vrtce v programih s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo za otroke s posebnimi potrebami. Pridobljeno dne 23. 9. 2014, s http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/vrtci/pdf/kurikulum_navodila.pdf. (23.9.2014)
- Diamond Davis, K. (2002). *Therapy dogs. Training your dog to reach others*. Washington: Dogwise Publishing.
- Ilič, N. (2013). *Terapija s pomočjo živali – kaj to je in kje jo lahko uporabim?* Ljubljana: Lunba.
- Komisija za prenovo vzgoje in izobraževanja otrok s posebnimi potrebami. (2006). Kurikulum za vrtce v prilagojenem programu za predšolske otroke. Pridobljeno 11. 8. 2014, s http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/vrtci/pdf/kurikulum_prilag_program.pdf.
- Krek, J. idr. (2011). *Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- Marinšek, M. in Tušak, M. (2007). *Človek – žival: zdrava naveza*. Ljubljana: Založba Pivec.
- Millan, C. in Jo Peltier, M. (2011). *Šepetalec psom. Vodnik za razumevanje in odpravljanje pogostih težav pri psih*. Ljubljana: Tehniška založba Slovenije.
- Mirko, K. (2009). Psi terapevti. Pridobljeno 13. 3. 2014, s <http://www.delo.si/clanek/74661>.
- Murgel, J. (2006). *Vodnik po pravicah otrok s posebnimi potrebami*. Ljubljana: GV Založba.
- Opara, B. (2005). *Otroci s posebnimi potrebami v vrtcih in šolah. Vloga in naloga vrtcev in šol pri vzgoji in izobraževanju otrok s posebnimi potrebami*. Ljubljana: Centerkontura.
- Slovensko društvo za terapijo s pomočjo psov Tačke Pomagačke. (2013). O nas. Pridobljeno 22. 4. 2014, s <http://tackepomagacke.si/kdo-smo/o-nas/#>.
- Ur. l. RS, št 88. (2013). Pravilnik o organizaciji in načinu dela komisij za usmerjaje otrok s posebnimi potrebami ter o kriterijih za opredelitev vrste in stopnje primanjkljajev, ovir oz. motenj otrok s posebnimi potrebami. Pridobljeno 22. 4. 2014, s

http://www.zrss.si/pdf/051113080637_pravilnik_o_organizaciji_in_nacinu_dela_komisij.pdf

Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami. Pridobljeno 13. 3. 2014, s <http://www.google.si/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=5&ved=0CDsQFjAE&url=http%3A%2F%2Fwww.mizks.gov.si%2Ffileadmin%2Fmizks.gov.si%2Fpageuploads%2Fzakonodaja%2Fpredlogi%2Fizobrazevanje%2FZUOPP-1.3.13.doc&ei=sMaqVLjFH4KtU9--hKgL&usg=AFQjCNHSQqA-fqAMtITg5et2e6Yyolhswg&sig2=eqMX3w539T11fvWJyPAOgQ&bvm=bv.82001339,d.d24>